

Historiska

SVERIGES HISTORIA

En lärarhandledning från Historiska museet
för åk 1-6

Sveriges Historia för åk 1-6

Varför ska vi besöka utställningen Sveriges Historia?

Utställningen behandlar tiden från år 1000 till vår egen tid och gestaltar varje århundrade i från varandra olika scenbilder. Genom utställningen löper en tidslinje där drottningar, kungar och andra personer med makt, inflytande och nya tankar möter besökaren. Här finns också de mer okända berättelserna om människor, föremål och miljöer som på olika sätt format Sverige av idag.

Utställningen ger en kronologisk överblick över hur människor genom olika tider har format sin omvärld och lämnat spår i historien. I utställningen får eleverna ta del av olika sorters källmaterial och upptäcka hur dessa lämningar kan ge oss kunskap om det förflutna. Genom mötet med de historiska personer, kända och okända, som presenteras i utställningen hoppas vi att eleverna kommer att uppleva att historia skapas av människor och att varje människas berättelse måste analyseras och bedömas utifrån sitt samtida sammanhang. Genom att göra jämförelser och se sammanhang mellan historisk tid och nutid kan eleverna få förståelse för hur historia påverkar vår nutid och har inverkan på våra val inför framtiden.

Bland sådant som kan vara särskilt relevant för årskurs 1-6 tar utställningen till exempel upp:

vad vardagens föremål kan berätta om människors livsvillkor, ämnet arkeologi och arkeologiska fynd samt olika typer av historiska källor,

livsfrågor som kan ha betydelse för eleven, såsom könsroller och genus, kärlek och relationer i historien och idag,

kristendomens betydelse för det medeltida samhället och om hur reformationen förändrande människors liv,

kontakter mellan Norden och Europa under sen vikingatid och medeltid,

Sveriges del i ett globalt utbyte under senare tider, till exempel genom export av järn och import av lyxprodukter, och konsekvenser för människor inom Sverige och i andra delar av världen, exempelvis slaveriet,

det svenska rikets och så småningom statens framväxt och enskilda personer som haft stor roll att spela i processerna, till exempel Gustav Vasa och Axel Oxenstierna,

förföljelse och diskriminering av enskilda och grupper i historien, till exempel genom att skildra häxprocesserna och Sveriges expansion in i samiska områden samt resandefolkens situation,

hur industrialiseringen, den stora befolkningsökningen och jordbruksomvandlingen tillsammans ger upphov till stora omflyttningar av människor både inom Sverige och till utlandet, tillkomsten av en arbetarklass och framväxt av politiska partier,

hur historia kan brukas, till exempel genom att titta på hur historiska personer och händelser finns hyllade i monument eller genom traditioner.

Hur kan vi använda utställningen Sveriges Historia?

Vi rekommenderar att ni bokar ett besök i utställningen med någon av museets pedagoger. Vi erbjuder visningar och lektioner med olika fokus för olika årskurser. Kontakta vår bokning på bokningen@historiska.se eller 08-519 556 46 för mer information.

Här nedan följer förslag på hur man kan arbeta med utställningen Sveriges Historia i klassrummet i anslutning till ett besök.

Arbetsuppgift 1

En övning för att få perspektiv på historia.

Vi vill gärna att ett besök i utställningen ska hjälpa elever att utveckla sitt historiemedvetande och få perspektiv på det förflutna, nutiden och framtiden. Låt eleverna fundera över följande frågor och diskutera sedan gemensamt i klassen. Återvänd eventuellt till frågorna efter besöket.

- Vad handlar historia om? Ge exempel.
- Är alla människors historia lika viktig? Förklara varför du tycker så.
- Hur kan man lära sig om hur det var förr? Vilka källor finns?
- Varför finns det museer? Vad är de till för?
- Varför lär vi oss om historia i skolan?

Arbetsuppgift 2. Var det annorlunda förr?

I utställningen berättas om kända och okända människor och om deras samtider. I den här övningen får eleverna fundera över hur människors livsvillkor har sett olika ut i olika tider. *I bilaga 1 finns frågor som eleven kan använda.*

- A. Vilken av tiderna/rummen i utställningen kommer du bäst ihåg? Varför just den tiden? Skriv ned (eller berätta på annat vis) vad du minns om det rummet i fråga.
- B. Ta reda på mer om den tidsperioden du valt genom att forska i böcker eller på internet. Till exempel: hur såg familjer ut då, hur bodde man, vad åt man, vad kunde man jobba med, hur hade barnen det o s v.
- C. Försök tänka dig in i hur det skulle vara att leva i den tid du just forskat om. Svara på några frågor (se bilaga 1) om hur ditt liv ser ut nu och försök sedan tänka dig hur det skulle varit om du hade levt i det århundrade du forskat om. Gör en berättelse om vem du hade varit om du hade levt då med hjälp av samma frågor. Din berättelse kan vara i text eller bild eller både och.

Arbetsuppgift 3. Människors saker.

I den här övningen får eleverna fundera på sitt eget avtryck i historien och kring arkeologiskt källmaterial.

I utställningen har eleverna sett föremål som har använts av människor. De är viktiga för att de kan hjälpa oss att få kunskap om de människornas liv.

- A. Berätta om ett föremål från utställningen som du tyckte var spännande. Vad var det för något och vad kunde den saken hjälpa till att berätta om? Berätta i text eller bild.
- B. Alla människor har föremål som kan berätta något om den personen. Välj ut någon av dina egna saker som du tror kan berätta om dig. Det kan vara något du tycker om, något du använder ofta eller något som är typiskt för dig. Berätta om saken i text och bild.

Gör eventuellt en utställning av elevernas saker. *Se bilaga 2 för mer information om hur en sådan utställning kan produceras.*

Dramalek 1

Genom den här övningen får eleverna fundera över hur historiska berättelser kan tolkas olika.

Eleverna övar sig i att vara medvetna om och kritiska till historia. Detta är en dramalek (charader) där eleverna får upptäcka att vi människor inte alltid uppfattar sådant vi ser eller upplever på samma vis.

Alla tolkningar är individuella och utgår från vilka vi är som personer.

- A. Dela upp klassen i mindre grupper. Varje grupp får av läraren en historisk händelse som de ska spela upp för de andra. Eleverna får bara använda kroppsrörelser och mimik när de spelar upp sin händelse, inga ljud eller ord. Varje grupp ska öva in sin historiska scen enskilt.
- B. Varje grupp ska sen göra ett försök att spela upp sin händelse för de andra grupperna som ser på och ska försöka gissa vad det är som händer. När den första gruppen har "berättat" ett tag så avbryter ni och de grupper som tittat på får prata ihop sig i respektive grupp och bestämma sig för vad det var de såg. Sedan redovisas förslagen. Diskutera resultatet. Har båda/alla grupperna tolkat den första gruppens berättelse på samma sätt?
- C. Prata efteråt i klassen om att det är omöjligt att berätta historia på samma sätt hela tiden. Det beror helt på vad man själv har för utgångspunkt. Jämför gärna med en historisk händelse eller ett skeende där olika människor eller grupper har haft olika åsikter om något som har hänt.

Dramalek 2

I den här övningen tänker vi oss att eleverna får testa hur historiska berättelser blir till på ett lätt samt sätt. Det är en variant på en dramalek (viskleken) där eleverna får upptäcka att historisk kunskap kan förändras och förvrängas beroende på omständigheter och på vem som berättar.

- A. Sittande i ring får eleverna visa ett "historiskt" budskap till varandra och när viskningen gått ett varv säger sista personen högt vad han/hon tror sig ha hört. Budskapet blir ofta något helt annat än vad den första personen avsåg.
- B. Gör sedan om samma sak igen men med bakgrundsljud. Låt de elever som inte är upptagna med viskande göra störande ljud i bakgrunden. Jämför sedan resultatet med gången innan. Skillnader? Övningen kan illustrera hur historisk kunskap ofta förändras när den kommuniceras och att förvrängningen kan bli desto större ju mer "skrammel" (politiska oroligheter, krig o s v) som finns runtomkring. Prata efteråt i klassen om vad som hände och försök jämföra med hur det kan bli när information och historiska berättelser sprids i ett samhälle. Relatera gärna till en historisk händelse som ni tagit upp i klassen.

Bilaga 1

Arbetsuppgift 3. Var det annorlunda förr?

Hur ser din familj ut?

Vad jobbar dina föräldrar med?

Var bor du?

Går du i skolan eller jobbar du?

Vad gör du på fritiden?

Vad drömmer du om att göra i framtiden? Vad vill du bli när du blir stor?

Vad tycker du är det viktigaste i livet? Familj, pengar, att få gå i skolan, att ha någonstans att bo eller andra saker?

Ställ de här frågorna både till ditt "nutida jag" och ditt "historiska jag". Jämför ditt liv som det ser ut nu med hur det hade varit om du levt förr. Vilka likheter finns mellan ditt liv nu och ditt liv då?

Finns det några skillnader? Hur tror du att det var att vara barn förr?

Bilaga 2

Arbetsuppgift 3. Människors saker.

Gör en egen utställning av de egna sakerna som eleverna har valt ut.

Utställningsarbetet kan innehålla alla de moment som även finns i museernas utställningsproduktion:

Enskilda uppgifter:

- 1) **Fundera på föremål.** Välj ut en betydelsefull sak som hjälper dig att berätta något som är viktigt för dig.
- 2) **Skriv en utställningstext** på 2-10 rader om varför du valt detta föremål och vad föremålet berättar.

Fundera i hela klassen på ett gemensamt uttryck för en utställning:

- 3) **Föremålen:** Var ska utställningen placeras? Hur ska föremålen presenteras: på piedestaler, i montrar, på bord etc.? Hur skall föremålen fästas? Ska det finnas en bakgrund vid föremålet som ramar in det och i så fall i vilket material, vilken form och färg? Skall det vara en bild?
- 4) **Texterna:** Hur skall de skrivas? Rubriker? Storlek på textskylt? På vilket material? Behövs en hård skiva bakom? Storlek på texten? Skall den översättas? Var och hur ska texten placeras? Hur långt orkar besökaren läsa?
- 5) **Ljussättning:** Finns bra befintligt ljus? Hur skall man ljussätta? Med vad?
- 6) **Ljud:** Kan det finnas anledning att ha ljud/musik i utställningen? Ofta kan en enkel datorhögtalare med en MP3-spelare fungera bra.
- 7) **Utställningsnamn:** Behövs ett namn på utställningen och/eller en stor skriven rubrik för hela utställningen? Behövs en introducerande text som berättar om tankarna bakom utställningen?
- 8) **Marknadsföring:** Affisch, inbjudningskort till vernissage ...

Riksutställningar har många bra tips och bra material för er som vill gå vidare och fördjupa er.